

8 dones per al 8 de març

Vides i resistències

Coneixes el nom d'alguna dona valenciana que lluitara per la democràcia durant la dictadura franquista?

Saps com va ser de dur per a elles veure com la guerra i la dictadura acabava amb els drets i llibertats de les quals gaudien fins a 1939?

Doncs hui vos proposem un viatge per la història de huit d'eixes dones.

Descobrim-les i no deixem que els seus noms es tornen a esborrar de la Història!

María la Jabalina

1. Li deien La Jabalina
2. Vivia a Sagunt
3. Durant la guerra va ser infermera i va resultar ferida
4. Acabada la guerra li van rapar el cap i va desfilat calba per la ciutat
5. Va parir un xiquet que li van furta a l'Hospital provincial de València
6. Amb acusacions falses i va ser afusellada a Paterna

Marina Olcina

- 1. Va nèixer a Alacant**
- 2. Afiliada al Partit Comunista als 16 anys**
- 3. Va ser regidora amb 17 anys durant la guerra**
- 4. Durant la dictadura la van condemnar a 12 anys i un dia**
- 5. S'exilià a Algèria i va tornar en democràcia**

Xelo Alfonso

- 1. Tenia 14 anys quan va quedar embarassada**
- 2. La van tancar al Patronato de Protección de la Mujer, institució misògina de la dictadura.**
- 3. Va parir amb nom fals a La Cigüeña a València i li van furar el xiquet.**
- 4. La van tancar al Reformatori de les Adoratrices de València**
- 5. Mai ha trobat el seu fill**

Carmen i Rosario Soriano Gambín

- 1. Germanes republicanes de Callosa de Segura, Alacant**
- 2. Acusades sense proves d'assassinar un guàrdia**
- 3. Condemnades a mort.**
- 4. Rosario va ser afusellada immediatament**
- 5. Carmen, embarassada, va ser afusellada després de donar a llum**
- 6. El cos de Carmen ha sigut exhumat de la fossa comuna d'Alacant**

Josefa García García

1. Adolescent analfabeta de Dolores, Alacant
2. Obligada a prostituir-se per guanyar-se la vida. Afiliada a la UGT
3. Ingressada a un reformatori
4. Va pegar amb farina un pamflet procomunista
5. Afusellada per això en 1940

Antonia Mecha Campello

- 1. Filla d'espardenyers d'Elx, va esdevenir mestra**
- 2. Durant la guerra va estar al front**
- 3. A la postguerra va ingressar a la presó de dones a on la van rapar i purgar amb oli de ricí**
- 4. Va eixir el 1945 i començar a perdre el cap**
- 5. Va passar els darrers 52 anys de la seua vida a un psiquiàtric**

Isabel Martínez Blaya

- 1. Natural de la Vall d'Uixó, Castelló**
- 2. Membre de les Joventuts Socialistes Unificades i miliciana al front**
- 3. Durant la guerra organitza l'evacuació de dones i els busca feina**
- 4. Condemnada a 30 anys de reclusió**
- 5. Va eixir lliure el 1945, morint en 1989**

Biografies

1. María, la Jabalina (Terol, 1917- Paterna, 1942)

A María Pérez Cruz li deien La Jabalina perquè la seua mare era natural de Javaloyes, en la Serra d'Albarrasí. Quan només tenia 6 anys, la seua família va haver de traslladar-se a Sagunt a la recerca d'unes millors condicions de vida. María i els seus cinc germans van treballar des de xiquets, ingressant ella en les Joventuts Llibertàries quan tenia 17 anys. Durant la guerra va ser infermera i va resultar ferida en una cama en la batalla de Terol. Quan va acabar la guerra, el 23 d'abril de 1939, va ser arrestada per la Guàrdia Civil. Li van rapar el cap i va ser obligada a desfilat calba pels carrers de Sagunt. EL 9 de gener de 1940 va donar a llum a un xiquet al qual mai va arribar a veure ja que el van segrestar en el mateix Hospital Provincial de València. Va ser un més dels fills que van robar a les preses i les dones humils durant la dictadura, lliurats en adopció a famílies adeptes al Règim.

Biografies

A María Pérez li la va acusar en Consell de guerra l'any 1942 de viure amancebada, de tindre un caràcter llibertí i exaltat, així com de la seua defensa dels valors republicans i del seu menyspreu a les tropes revoltades. Li la va arribar a culpar de l'assassinat del cònsol bolivià a València, càrrec que no havia existit mai, així com d'altres 9 crims què es van produir en les dates en què María va estar internada a l'hospital a conseqüència de la seua ferida durant la guerra. Amb acusacions falses la van condemnar a mort i va ser afusellada en el paretó que hi ha al costat del cementeri de Paterna. Tenia 25 anys i un fill desaparegut que hui podria tindre 80 anys d'edat sense haver sabut mai qui era realment sa mare.

Font: Una miliciana en la Columna de Hierro. Manuel Girona Rubio. PUV. ,
Recurs: <https://www.astiberri.com/products/maria-la-jabalina>

Biografies

2. Marina Olcina (Alacant, 1921- Madrid, 2014)

Tenia tan sols deu anys quan es va proclamar la II República i quinze, quan els militars van donar el colp d'estat donant inici a la guerra. El seu pare va ser un dels primers militants del PCE a la ciutat d'Alacant i ella amb només 16 anys es va afiliar al costat d'ell, convertint-se en regidora el 7 de juliol de 1938. Era la responsable de les Belles Arts, però atenia altres tasques molt diverses. El 6 d'octubre de 1938 es va produir el conegut “bombardeig del pa”, en el qual els avions feixistes italians que, habitualment, massacraven a la població civil amb les seues bombes, els van tirar panets. Marina va intervindre en la ràdio per a demanar a les dones que xafaren “les molles de pa dels causants de la mort dels seus familiars”. Perquè el 25 de maig del 38, sense anar més lluny, aqueixos mateixos aviadors havien acabat amb centenars de vides llançant bombes contra el Mercat Central de la ciutat a l'hora en què dones i xiquets feien cua per a comprar peix.

Biografies

La fi de la guerra la va sorprendre a Madrid on la van amagar uns amics socialistes a casa seua durant més d'un any. En 1940 torna a Alacant amagada en un camió sota unes mantes, fins que es va presentar davant les autoritats franquistes. Tenia només 18 anys d'edat. En el seu expedient li van imputar falsedats tan increïbles com que havia sigut amant del mateix Negrín, qui fora el cap de Govern de la República. La van condemnar a 12 anys i un dia però ja estava vigent una norma que permetia l'indult per als condemnats fins a 12 anys. Encara així va passar alguns mesos en la presó. Va arribar a ser detinguda altres dues vegades més, en 1942 i 1944, per continuar col·laborant en la resistència antifranquista. A la fi dels quaranta es va exiliar a Algèria perquè la vida a Alacant cada vegada era més perillosa per a ella. Allí va treballar fent classes d'espanyol. Quan va tornar la democràcia va tornar a la seua ciutat natal on va continuar militant activament. Va morir el 21 de gener de 2014 a Madrid.

Font: Juan Martínez Leal <https://archivodemocracia.ua.es/es/represion-franquista-alicante/documentos/biografias/marina-olcina.pdf>

Biografies

3. Xelo Alfonso (València, 1960 -)

Va ser una de moltes joves embarassades que van passar pel Santo Celo, una de les moltes institucions que pertanyien al Patronato de Protección a la Mujer, creat en la dècada dels quaranta per a reprimir i detindre xiquetes i dones "esgarriades". Tenia 14 anys, a mitjan setanta del segle XX, quan es va quedar embarassada i, en explicar-li'l a la seua tia, la seua reacció va ser un «escàndol» plagat d'insults i colps. Dos homes, que Xelo recorda com a treballadors del Tribunal Tutelar de Menors, la van ficar «a estirades» en un cotxe i va ser conduïda al reformatori de les Oblates de València. «Em van dir que si no donava al xiquet en adopció no anava a haver-hi manera de cuidar-lo. Havia de signar o em quedava al carrer i sense ningú, perquè a casa de la meua tia no podia tornar», compte. Embarassada de tres mesos, va ser traslladada al Santo Celo.

Biografies

Quasi cinc dècades després, els records que Xelo decideix contar sobre el seu internament en el centre maternal a penes ocupen unes poques línies: «Hi havia sis o set xiques més. Totes embarassades i filles de guàrdies civils... No hi havia molta relació entre nosaltres. Algunes ploraven moltíssim». Quan es va posar de part, va ingressar amb un nom fals en la clínica La Cigüeña, un hospital maternal situat en el número 16 del passeig de l'Albereda. L'anestèsia general va impedir-li recordar el més mínim detall del seu part. Va despertar plorant i preguntant pel seu fill. Mai va poder veure al nou-nat. «Va vindre una monja a dir-me que havia sigut un xiquet», va ser l'única resposta que va obtenir el seu plor. Sense temps per a recuperar-se, «encara amb l'hemorràgia postpart i amb draps en els pits unflats i amb llet», la van tancar en el reformatori de les Adoratrices de València. Amb els anys, Xelo es va inscriure en diverses webs de bebés furtats per a trobar al seu fill. Sense èxit.

Font: "Indignas hijas de la Patria" María Palau i Marta Garcia. Alfons el Magnànim

Biografies

4 i 5. Les germanes Carmen i Rosario Soriano Gambín (mortes el 1939 i 1941)

Les germanes Carmen i Rosario Soriano Gambín, dues joves republicanes de Callosa de Segura (Alacant), van ser jutjades en 1939 per un tribunal militar franquista, acusades sense proves d'haver participat en l'assassinat d'un guàrdia municipal. Ambdues van ser condemnades a mort i a Rosario la van afusellar immediatament. A Carmen, embarassada als seus 20 anys, no la van afusellar fins a l'1 d'agost de 1941, després de donar a llum i alletar durant un temps a la seua filla. Quan va morir tenia 22 anys. Va tindre sort i li van entregar la xiqueta al seu pare. El seu cos acaba d'exhumar-se en una fossa comuna del cementeri d'Alacant, al costat del d'altres represaliats, els primers que apareixen a la província després de nombroses excavacions. El cos de Carmen estava en la fossa 20 del cementeri d'Alacant. Va ser molt fàcil d'identificar. Era l'única dona de la fossa. Ha estat sota la terra sense identificar vuitanta anys.

Font: Rafa Burgos, "El fusilamiento que aguardó al parto" (El País)

<https://elpais.com/espana/2021-12-17/el-fusilamiento-que-aguardo-al-parto.html>

Biografies

6. Josefa García García (morta el 1940)

Natural del municipi de Dolores (Alacant), “una adolescent analfabeta” segons diu Miguel Ors, historiador il·licità especialitzat en la Guerra Civil. Estava afiliada a UGT i les Joventuts Socialistes. Es va veure obligada molt jove a prostituir-se per a guanyar-se la vida pel que va acabar amb 16 anys en un reformatori. Allí “va convèncer a un amic perquè li escriguera amb llapis un pamflet amb proclames comunistes” que va pegar amb farina a la paret d'una casa de Correus la nit del 22 de març de 1940. Mentre l'autor no va ser condemnat a mort, segurament per la “capacitat d'influència” de la seua família, Josefa i altres dos detinguts més van ser afusellats a Alacant el 4 de maig després d'un procediment sumaríssim que dictava que pegar un pamflet republicà era de “màxima gravetat”. Tenia només setze anys.

Font: <https://blogs.ua.es/mujeresactivistasmodernas/2022/03/03/josefa-garcia-garcia/>

Biografies

7. Antonia Mecha Campello (1915 – 2005)

Fou una dona que va patir la presó durant els primers anys de la postguerra i, una vegada en llibertat, va acabar en un manicomi on passaria els següents 52 anys fins a la seua mort, el 7 de desembre de 2005. Tenia aleshores 90 anys.

Va nàixer a Elx el 1915 i els seus pares, Francisco i Gabriela, eren també il·licitans. Francisco fou espardenyer, aiguader i militant socialista. Gabriela també fou espardenyera, i treballava des de casa. Antonia degué fer un esforç enorme per a estudiar el batxillerat. Va poder estudiar perquè per les nits contribuïa a l'esforç familiar treballant a sa casa en l'espardenya. La seua tenacitat li va permetre esdevenir mestra i, fins i tot, va arribar a iniciar estudis de medicina a la Universitat de Múrcia, interromputs per la Guerra Civil.

Sembla que estigué en el front, probablement va formar part de la Federació Universitària Espanyola (FUE). Acabada la guerra, Antonia Mecha fou detinguda el 26 d'abril de 1939. Va passar per la presó de dones d'Elx i per altres presons alacantines com la de Monòver.

Biografies

La seua família recorda que li van tallar el cabell, fou purgada també amb oli de ricí i degué passar per tot un calvari. No obstant això, quan per fi fou jutjada per un consell de guerra sumaríssim a Alacant el 10 de març de 1942, les acusacions foren insignificants. Encara i així va ser condemnada a sis anys i un dia de presó major per rebutjar el cop d'estat del 18 de juliol de 1936.

Antonia Mecha va eixir en llibertat condicional en el mateix mes de març de 1942, després d'haver complit dos anys, onze mesos i 14 dies de presó. Tornaria a ser detinguda el 2 d'abril de 1945 i sotmesa a un altre procediment sumaríssim el 12 de maig de 1945, per passar a romandre al Reformatori d'Alacant fins al 19 de juny d'aquell mateix any. A partir d'aleshores, començaria a perdre el cap a poc a poc. Passà aleshores per centres psiquiàtrics de Múrcia i València i va acabar sent reclosa en l'aleshores anomenada Granja Psiquiàtrica de Sant Joan d'Alacant. Hi passaria els darrers 52 anys de la seua vida.

Font: Diccionari biogràfic de dones. «Antonia Mecha Campello».
Xarxa Vives d'Universitats (CC-BY-SA via OTRS).

Biografies

8. Isabel Martínez Blaya (1914 – 1989)

Era natural de la Vall d'Uixó. Des de ben jove va estar vinculada a la política, com a membre de les Joventuts Socialistes Unificades (JSU). Al començament de la guerra, i quan tenia 22 anys, Isabel es va inscriure com a miliciana per anar a combatre al front de Terol. Junt a una altra companya també de la mateixa localitat, Rosa Fenollosa, manifesten la seua disposició a empunyar el fusell per combatre el feixisme, i es neguen a inscriure's com a infermeres en el servei sanitari, ja que no volen ser relegades a cap mena de feina discriminatòria pel fet de ser dones.

Un temps més tard, quan a les dones se'ls prohibeix seguir en el front com a milicianes, va impulsar la creació de l'organització juvenil antifeixista Unión de Muchachas.

Biografies

Una de les activitats on Isabel Martínez va participar més, assumint a vegades les tasques de presidenta, va ser en l'organització de les dones evacuades que venien de molts llocs d'Espanya. Aquestes dones solien venir amb familiars al seu càrrec i sense feina. Isabel s'encarregava de buscar-los treball i de denunciar la reticència de molts homes, temorosos que una volta la guerra acabés no pogueren recuperar els llocs de treball que anaven ocupant les dones. Eren moltes les ocasions en les quals obstaculitzaven l'entrada de les dones als diferents llocs de treball.

El 1940 fou condemnada a trenta anys de reclusió per adhesió a la rebel·lió i traslladada a la presó de Saturraran, a Mutriku. Posteriorment, tornà a ser traslladada a la Presó Reformatori Especial de Dones de Santa Maria del Puig, de València. L'any 1945 va ser alliberada.

Va morir als 74 anys el 18 de març de 1989 a Castelló de la Plana i la seua tomba es troba al cementeri de Sant Josep.

Font: Diccionari biogràfic de dones. «Isabel Martínez Blaya».
Xarxa Vives d'Universitats (CC-BY-SA via OTRS).